

JAARVERSLAG STICHTING LITERATUUR PRIJS 2017 - 2018

De Stichting Literatuur Prijs ziet bevordering van de literatuur in het algemeen en van de Nederlandstalige roman in het bijzonder als haar missie.

Ten behoeve van de ontwikkeling van een vitale leescultuur is het enthousiasmeren van het potentiële lezerspubliek, zowel jongeren (15 +) als ouderen, een belangrijk doel. Daarnaast wil de Stichting aan auteurs een platform bieden, zodat zij van daaruit meer bekendheid kunnen genereren.

In het verslagjaar richtte het bestuur haar focus op het traject van de Libris Literatuur Prijs 2018, het 25-jarig bestaan van de prijs, de wisseling van bestuursvoorzitter, de start van de ANBI status en de pilot van een online evenement.

Jubileum

In 2018 bestond de Libris Literatuur Prijs 25 jaar. Ter gelegenheid van dit jubileum verscheen de speciale uitgave 'Geen verlangen zonder tekort. De toekomst van de Nederlandstalige literaire roman.' In deze bundel, onder redactie van Margot Dijkgraaf en Wouter van Gils, staan bijdragen van 28 auteurs uit Nederland en Vlaanderen, in de vorm van een column, essay of een reportage.

De volgende auteurs buigen zich in hun stuk over de vraag hoe de roman zich de komende tijd zal ontwikkelen:

Karin Amatmoekrim
René Appel
Maria Barnas
Hanna Bervoets
Hans Bouman
Luc Devoldere
Margot Dijkgraaf
Elsbeth Etty
Louise O. Fresco
Ronald Giphart
Arnon Grunberg
Marjolijn van Heemstra
Bas Heijne
Sytske van Koeveringe

Lisa Kuitert
Christine Otten
Lidewijde Paris
Arjan Peters
Ilja Leonard Pfeijffer
Nina Polak
Marja Pruis
Roos van Rijswijk
Jerker Spits
Margot Vanderstraeten
Arjen van Veelen
Thomas de Veen
Niña Weijers
Tommy Wieringa

Het eerste exemplaar werd op 14 april - Independent Bookstore Day – in boekhandel Blokker te Heemstede aan Abdelkader Benali uitgereikt, de winnaar van de Libris Literatuur Prijs in 2003 en de voorzitter van de jury 2018.

Pilot online evenement

In het licht van het 25-jarig bestaan van de Libris Literatuur Prijs werd in 2018 een online evenement opgezet op de boeken community Hebban.nl. Van het oorspronkelijke plan om het sociale medium Facebook te gebruiken om daar de 'grootste leescommunity van Nederland' te creëren werd vanwege voortschrijdend inzicht afgezien. Het bereik van Facebook bleek namelijk sterk gedaald en er deden zich nieuwe ontwikkelingen voor in het gebruik van sociale media. De gebruikers van Hebban werden gestimuleerd om deel te nemen aan leesclubs over de 6 genomineerde titels (de shortlist) voor de prijs. Dit is goed bevallen, al bleef het effect logischerwijs beperkt tot de doelgroep van Hebban, een doelgroep die van lezen houdt, maar die normaliter minder literaire titels leest. De activiteiten op Hebban.nl kunnen worden beschouwd als voorbereiding op een grotere on- en offline leescampagne in 2019.

Jury

De jury wordt samengesteld door het bestuur en heeft als taak uit de boeken, verschenen in het kalenderjaar 2017 en die reglementair voor de prijs in aanmerking komen, één boek te kiezen dat naar haar oordeel literair het meest waardevol is. Dat boek wordt bekroond met de Libris Literatuur Prijs ter waarde van 50.000 euro.

De samenstelling van de jury was als volgt:

Abdelkader Benali, voorzitter (schrijver en winnaar Libris Literatuur Prijs 2003);

Hans Bouman (literair criticus van de Volkskrant);

Johan de Haes (gewezen redacteur en literair recensent van de VRT);

Lotte Jensen (letterkundige aan de Radboud Universiteit te Nijmegen);

Judith Uyterlinde (programmamaker en uitgeefdirecteur World Editions Londen/New York)

De jury kwam in totaal 8 keer bij elkaar en werd in haar werkzaamheden ondersteund door de uitvoerend secretaris. De jury is geheel onafhankelijk bij het maken van haar keuze. Het bestuur houdt zich gedurende het gehele traject van het juryberaad afzijdig en ziet de jury alleen tijdens het installatiediner en bij de nominatiebekendmaking en prijsuitreiking.

De longlist

Op 5 februari werden de door de jury gekozen 18 titels, die nog in aanmerking komen voor de Prijs via een persbericht bekend gemaakt:

Martin Michael Driessen	<i>De pelikaan</i>	Van Oorschot
Yolanda Entius	<i>Abdoel en Akil</i>	Van Oorschot
Rob van Essen	<i>Winter in Amerika</i>	Atlas Contact

Maxim Februari
Wessel te Gussinklo
Kees 't Hart
Marjolijn van Heemstra
Murat Isik

John-Alexander Janssen
Charlotte Mutsaers
Koen Peeters
Ilja Leonard Pfeijffer
Michiel Stroink
Carolina Trujillo
Marcel Vaarmeijer

Arjen van Veelen
Pieter Waterdrinker
Tommy Wieringa

Klont
De wedergekeerde bloem
Wederzijds
En we noemen hem
Wees onzichtbaar
Een verhaal uit de
zonnestad
Harnas van Hansaplast
De mensengenezer
Peachez, een romance
De notaris en het meisje
Vrije radicalen
Heelmeester
Aantekeningen over het
verplaatsen van Obelisk
Tsjajkovskistraat 40
De heilige Rita

Prometheus
Kopernik
Querido
Das Mag
Ambo Anthos

Arbeiderspers
Das Mag
De Bezige Bij
Arbeiderspers
Prometheus
Querido
Luitingh-Sijthoff

De Bezige Bij
Nijgh & Van Ditmar
De Bezige Bij

Shortlist

Voorafgaand aan de Boekenweek werd op 5 maart de shortlist van 6 titels bekend gemaakt tijdens een pers- en vakbijeenkomst in Amsterdam:

De pelikaan - Martin Michael Driessen, Van Oorschot

En we noemen hem - Marjolijn van Heemstra, Das Mag

Wees onzichtbaar - Murat Isik, Ambo|Anthos

Peachez, een romance - Ilja Leonard Pfeijffer, De Arbeiderspers

Aantekeningen over het verplaatsen van obelisk - Arjen van Veelen, De Bezige Bij

De heilige Rita - Tommy Wieringa, De Bezige Bij

In zijn speech vertelde juryvoorzitter Abdelkader Benali de aanwezigen dat de jury 'vindt dat in de zes genomineerde romans voor de Libris Literatuur Prijs 2018 de blik op de mens op zeer oorspronkelijke en ingenieuze wijze tot uiting komt.'

'De jury meent dat de schrijvers de onderzoekingskracht van de roman zoveel mogelijk willen oprekken en daarmee laten zien dat het genre een oneindig aantal werelden kan omvatten. Terwijl in onze samenleving de trend naar binnen is gericht, verbreden de schrijvers onze wereld op meeslepende wijze. Meer lucht!,' aldus het juryrapport.

De genomineerde auteurs werden in de loop van de ochtend van de nominatie op de hoogte gebracht in aanwezigheid van een televisieploeg. In Nieuwsuur op NPO 2 was die avond te zien hoe de genomineerde auteurs zelf op hun eigen en op de vijf andere nominaties reageren. Alle zes genomineerden ontvingen elk € 2.500,=.

Prijsuitreiking

Op 7 mei vond de bekendmaking van de winnaar traditiegetrouw plaats tijdens een diner voor genodigden in de Spiegelzaal van het Amstel hotel te Amsterdam in aanwezigheid van o.a. de zes genomineerden, voormalige prijswinnaars, oud-juryvoorzitters, vertegenwoordigers van de literaire pers, het boekenvak en de sponsor Libris, vertegenwoordigd door een groot aantal gerenommeerde boekhandelaren uit het hele land.

Libris Literatuur Prijs 2018

De Libris Literatuur Prijs 2018 ging naar 'Wees onzichtbaar' van Murat Isik, die naast een cheque van € 50.000,= een bronzen legpenning ontving, die hem werd uitgereikt door Minister van OC&W Ingrid van Engelshoven.

Het totale prijzengeld van de Libris Literatuur Prijs bedraagt daarmee € 65.000,=, ter beschikking gesteld door de Libris boekhandelaren.

De jury bekroonde een roman waarin volgens haar *'je vanaf de eerste bladzijde met de vanzelfsprekende autoriteit van de geboren schrijver het verhaal binnen getrokken wordt. Ondanks de zware thematiek weet de auteur op elegante en dikwijls humoristische wijze een belangrijk en ernstig verhaal te vertellen over een familie die zijn huis vindt in onze recente geschiedenis.'*

In *'Wees onzichtbaar'* vertelt Murat Isik het verhaal van Metin Mutlu, die in 1983 op vijfjarige leeftijd met zijn ouders en zijn zusje, via Duitsland, in de Amsterdamse Bijlmer terechtkomt en daar opgroeit. Het gezin is afkomstig uit Oost-Turkije en behoort tot het Zaza-volk, een oude Iraanse minderheid die verwant is aan de Koerden. Metin, zijn zusje en zijn moeder worden gekleineerd en onderdrukt door een tirannieke en gewelddadige vader, die een groot deel van de gezinsuitkering uitgeeft aan gokken en drinken.

Ten eerste

SONGFESTIVAL

De eerste halve finale breekt los, nog zonder Waylon. Die zit in de tweede, op donderdag. V4-7

ARMENIË

Wordt oppositieleider Nikol Pasjinjan de nieuwe premier van Armenië? Het parlement stemt.

Murat Isik nadat hij te horen heeft gekregen dat hij voor zijn roman *Wees onzichtbaar* de Libris Prijs 2018 ontvangt.

Foto Raymond Rutting / de Volkskrant

IMAGO VAN DE BIJLMER

Uit *Wees onzichtbaar*: 'Het imago bladerde verder af door de seksfilm *Blue movie*, die de indruk wekte dat de Bijlmer een hoerrenkast was. En de junks die burgermeester Van Thijn in 1984 van de Zee-dijk verjoeg, kwamen er ook nog bij.'

Libris Prijs voor Bijlmersaga

Voor 'Wees onzichtbaar', zijn dickensiaanse roman over een jeugd in de Bijlmer, kreeg Murat Isik binnen een jaar de derde en definitieve onderscheiding. Volgens de schrijver is deze prijs de literaire Champions League.

Door Arjan Peters

Met zijn vijftiende tweede roman *Wees onzichtbaar* heeft Murat Isik (40) maandagavond de Libris Literatuur Prijs van 50 duizend euro gewonnen. Het deels autobiografische boek beschrijft de jeugd van verteller Metin Mutlu in de verloederde Bijlmer, in de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw.

In het Amsterdamse Amstel Hotel, waar de uitreiking plaatsvond, preekt juryvoorzitter en schrijver Abdelkader Benali (zelf winnaar in 2003) de gulle anekdote waarmee Isik een wereld schetst 'die bekend is uit krantenartikelen en sociale studies, maar nog te weinig uit romans'. Sinds het verschijnen in mei 2017 werd *Wees onzichtbaar* al tien keer herdrukt. De roman won eerder de NRC Boekenwedstrijd en de Boekhandelsprijs. De prestigieuze Libris Prijs, de 'Champions League van de literatuur' (aldus Isik, vorige week in de Volkskrant), is de definitieve bekroning.

Met de keuze voor Murat Isik, geboren op 11 september 1977 in Izmir en van Zaza afkomst (een Iraans volk met een eigen taal in het huidige Turkije), bevestigde de jury haar keuze voor 'nieuwe geluiden', die al bleek uit de zes nominaties; naast de gevestigde namen Ilja Leonard Pfeijffer (winnaar in 2014), Tommy

Wieringa (winnaar in 2013 - die maandag in het Amstel ontbrak, vanwege 'vakantie met de kinderen') en Martin Michael Driessen (winnaar van de concurrerende AKO-prijs in 2016), werden ook de jongere en minder bekende Isik, Marjolijn van Heemstra en Arjen van Veelen geselecteerd. Schrijvers die oog hebben voor de marginalen en onaangepasten, volgens de jury, in een tijd die geobsedeerd is door zichtbaarheid.

Tirannieke vader

Opvallend genoeg vertoont Isik's boek overeenkomsten met de winnende roman van vorig jaar, *De tolk van Java* van Alfred Birney: wederom een gezin dat gebukt gaat onder een tirannieke vader, die gefrustreerd is omdat hij in Nederland niet kan aarden. Net als zijn verteller kwam Isik zelf op zijn 5de naar de flat Floerde in Amsterdam-Zuidoost.

Dat is slikken voor de kleine Metin, als hij daar in 1983 aankomt; overal torenhoge flats, overvolle containers, uitgemergelde heroïnejunkies en drollen in de lift. Ook binnenshuis is het niet veilig. Vader Harun ('ik ben geen klassieke vader, ik ben een communist') blaft zijn vrouw af, en gebruikt een groot deel van zijn uitkering om te gokken en te drinken. Op de basisschool wordt Metin gepest, op de middelbare school krijgt hij de bijnaam 'schoonmaker', net als Isik zelf, zoals hij in interviews vertelde. Terwijl de wijk verpaupert, zal de jongen

Libris-jury kiest voor schrijvers die oog hebben voor de marginalen en onaangepasten

stilaan leren uit de onzichtbaarheid te treden en met zijn volzinnen respect af te dwingen.

Dickens

In zijn beschrijvingen van wantoestanden is Isik schatplichtig aan de 19de-eeuwse meester Charles Dickens. Slechte rapporten, vernederingen, armoede, klappen en onzekerheid; de auteur die zijn oorspronkelijke manuscript van 1.200 pagina's met de helft bekortte, hield nog altijd 102 hoofdstukken over om alles uit de doeken te doen. Nuanceringen inbegrepen.

In het twintig pagina's tellende hoofdstuk over Koninginnedag 1990 helpt vader thuis plotseling mee met het bereiden van de kebab, zoekt de avond tevoren al een plek op de vrijmarkt in het centrum, en belt opgewonden naar huis: 'Sommigen staan hier volgens mij al sinds gisteren, vuile klootzakken. Ik sta vlak bij het Spui, voor een kinderboekhandel en een klein Italiaans restaurant, omringd door dronkenlappen. Er hebben er al een paar overgegeven vlak bij onze spullen.' Het zal niettemin een mooie dag worden, waardoor Metin zijn gekwelde vader anders gaat bekijken.

Stadspark

Voor een schoolwerkstuk interviewt de jongen de oude buurman Rolf, een gewezen Parool-journalist, een van de eerste bewoners van de wijk die in 1966 werd

aangeprezen als een stadspark 'met overdadig groen, het Central Park van Amsterdam'. Rolf legt hem uit dat de gemeente door geldgebrek de wijk heeft laten verworden tot *no man's land*.

Op 4 oktober 1992 stort een Boeing 747 neer op de flat Kruitberg, met een knal 'alsof Thor van *The Avengers*, de almachtige god van de donder, met zijn mythische hamer Mjölknir had uitgehaald en een bergketen had doen verschuiven'. Voor de wijk een zoveelste drama. Haaks op die teloorgang staat de ontwikkeling van Metins moeder (die haar eigen geld gaat verdienen) en zijn eigen ontbolstering.

Op aandringen van zijn vader is hij toegelaten tot het vwo. Zo is het ook gegaan bij Murat Isik, die daarna rechten studeerde en als jurist bij de gemeente werkte toen hij in 2012 debuteerde met *Verloren grond*, het verhaal van zijn (groot)ouders in Oost-Turkije. Ook in dat debuut werden armoede en ontberingen omgeseemd tot gulzig gestoffeerde verhalen.

Isik's vader stierf in 2015, voordat hij het grote boek had kunnen lezen waarvoor hij bij voorbaat huiverig was. Zijn ooit introverte zoon ('ik ben overal een buitenstaander'), die al vroeg leerde incasseren en slikken, is inmiddels fulltime schrijver te Hoofddorp. Juist met het verhaal over zijn jeugd in 'een opgegeven wijk' werd Murat Isik winnaar van de literaire Champions League.

Het traject van de Libris Literatuur Prijs mocht ook dit jaar op veel publicitaire belangstelling rekenen, met name rond de prijsuitreiking zelf. De publiekscampagne werd begeleid door het sturen van raambiljetten met de zes genomineerde titels in maart en in mei van de winnaar, die naar alle boekhandels en bibliotheken in Nederland werden verstuurd. Libris plaatste paginagrote advertenties in Trouw en Volkskrant en zorgde voor banieren in de 115 boekhandels. De bekendmaking van de prijs werd de avond zelf rechtstreeks uitgezonden door Nieuwsuur, voorafgaand door een sfeerreportage. In VPRO's 'Nooit meer slapen' werd Murat Isik live een uur lang geïnterviewd. Het verslag van de avond werd op pagina 3 van de Volkskrant breed uitgemeten. Na het winnen van de prijs stond Murat Isiks titel wekenlang bovenaan de boekentop-10.

Financiën

De prijs wordt met name mogelijk gemaakt door de sponsor Libris, een inkoopcombinatie en samenwerkingsverband van 115 zelfstandige kwaliteitsboekhandels. Ze kenmerken zich door een breed assortiment en uitgebreide kennis van het aanbod en vervullen met name een regionale functie. Binnen het boekenvak is Libris een van de meest toonaangevende boekhandelsgroepen.

De uitgevers van de genomineerde titels dragen bij in de promotiekosten. Naast het prijzengeld vormen de voornaamste kosten die van de jury, de organisatie en de kosten van de prijsuitreiking zelf. Voor deze jubileum-editie is uit de reserve een jubileumfonds vrijgemaakt waaruit de pilot voor een leescampagne en de jubileum-uitgave 'De toekomst van het boek' bekostigd werden.

Voor dit jaar is de jaarrekening opgemaakt voor het boekjaar van 1 juni t/m 31 mei. Door een in de loop van dit jaar tot stand gekomen statutenwijziging zal het boekjaar volgend jaar lopen van 1 juni 2018 tot en met 30 juni 2019.

Rekening van baten en lasten over de periode 1 juni 2017 tot en met 31 mei 2018

	Begroting 2018- 2019	Resultaat 2017- 2018	Begroting 2017- 2018	Resultaat 2016- 2017
	€	€	€	€
<i>baten</i>				
sponsoring	182.730	194.255	194.230	182.730
uitgevers	6.000	6.750	6.000	5.250
campagne	49.500	0	0	0
leesbevordering				
overig	5.000	31.938	500	481

saldo baten	243.230	232.943	200.730	188.461
lasten				
prijssuitreiking	140.500	146.012	150.200	138.911
campagne	50.000	5.000	0	0
leesbevordering				
overige kosten	0	60.391	37.500	0
beheer en organisatie	45.350	51.991	47.500	44.214
overige algemene kosten	12.380	10.102	5.530	6.135
saldo lasten	248.230	273.496	240.730	189.260
Vrijval Jubileumfonds	0	40.000	0	0
saldo baten en lasten	(5.000)	(553)	(40.000)	(799)

Bestuur

Janine van den Ende werd eind van het vorige verslagjaar bereid gevonden Paul Kleynveld op te volgen. In 2018 besloot zij haar voorzitterschap neer te leggen. De stichting is de zoektocht gestart naar een waardige vervanger. Ook Margot Dijkgraaf trad in dit boekjaar af. Judith Uytterlinde werd bereid gevonden haar op te volgen, welke benoeming haar beslag krijgt in de najaarsvergadering van het bestuur in 2018. Het bestuur is onbezoldigd. Het bestuur wordt bij haar werkzaamheden en activiteiten ondersteund door een uitvoerend secretariaat, onder directie van Patty Voorsmit.

ANBI status

Op 13 september 2017 is de Stichting Literatuur Prijs door de Belastingdienst aangemerkt als algemeen nut beogende instelling en tevens aangemerkt als culturele instelling. Hiermee heeft de stichting de ANBI-status gekregen.

Het bestuur van de Stichting Literatuur Prijs,
 Alexander Rinnooy Kan, voorzitter
 Wouter van Gils, vice-voorzitter
 Jef van Gool, penningmeester
 René Appel
 Caroline Damwijk
 Arno Koek
 Judith Uytterlinde

Amsterdam, 1 oktober 2019.